

“Üsküdarlı
bir Entelektüel”

CEMİL MERİÇ

"Üsküdarlı bir Entelektüel"

CEMİL MERİÇ

"Üsküdarlı
bir Entelektüel"
CEMİL MERİÇ

Hazırlayan
Dücan Cündioğlu

"Üsküdarlı bir Entelektüel"

"Üsküdarlı bir Entelektüel"
CEMİL MERİÇ

Hazırlayan
Dücan Cündioğlu
Hazırlık ve Uygulama
ACD
Haziran 2008

ÜSKÜDAR
BELEDİYESİ
www.uskudar.bel.tr

CEMİL MERİÇ

İhsaslar toz, zaman rüzgar.
Acları yüksek fınlarında heykelleşir hâtralar.
Kölelerin yok ki ehram kurdurasın.
Senin türben, kelimeler.
Yıvarlanırken tınaklarını kağıda geçirmek istiyorsun, kağıda, yani ebediyete.
Her kitap bir vasiyetname.
Denize atılan bir şişe her kitap.
Asırlar, kumsalda oynayan birer çocuk.
İçine gönlünü boşalttığın şişeyi belki açarlar, belki açmazlar.

1 Haziran 1966'da bu tederiş satırları kaleme alırken Cemil Meriç, içine gönlünü boşalttığı o bilge şişelerinin, asırlar sonra değil, hemen birkaç yıl sonra, hem de binlerce, onbinlerce okuru tarafından açılacağını bilemezdi hiç kuşkusuz.
Her kitap bir vasiyetname, her kitap denize atılan bir şişe... Elinizde tuttuğunuz bu kitap da işte onlardan biri.
Kadirşinas Üsküdar'ın, Üsküdarlıların mütevazı çabalarının geleceğe taşınmasını arzu ettikleri bir iz... bir nişane... Üsküdarlı bir entelektüelin kendine has dünyası... bir Cemil Meriç kitabı..
Bu vesileyle, Cemil Meriç'i vefatının 21. yıldönümünde rahmetle anıyoruz.

Mehmet ÇAKIR
Belediye Başkanı

Elinizde tuttuğunuz bu mütevazı eser, Cemil Meriç'in vefatının 21. yıldönümü münasebetiyle, Üsküdar Belediyesinin gerçekleştirdiği Üsküdarlı Bir Entelektüel: Cemil Meriç başlıklı etkinlikler dizisini kalıcı kılmak ümidiyle hazırlandı. Bir hatıra gibi, Bir hediye gibi, Dikkat buyurun! Lütfen, bu kitap, aslâ bir gül gibi değil, sade bir gül yaprağı gibi tasarlandı.

Bir fikir adamı olarak Cemil Meriç'in iç dünyasını kavramak isteyenlerin, o dünyanın nişanelerini, en az kitapları kadar fotoğraflarında da bulmaktan hoşnut kalacaklarını sanıyoruz. Bazen bir bakış, ve fakat bazen de kendi hâlinde sade bir duruş, arayıcı zekâlara ne çok şeyler söyler! Ceval zekâlara, yani sevmeyi bilen, bilmeyi seven o âteşin zekâlara...

İki şairinin orijinal baskıları ile bilinmeyen iki yazısı da fotoğraflara eşlik ediyor; küçük sürprizlerle birlikte...

Çok kısa bir zaman zarfında hazırlanan bu eserin, Sayın Mahmut Ali Meriç ile sayın Ümit Meriç'in yardımları ve Üsküdar Belediye Başkanı sayın Mehmet Çakar'ın heyecanla verdikleri destek ve katkıları olmasaydı, aslâ gün yüzüne çıkmayacağını belirtmeye gerek var mı bilmiyorum! Kendilerine müteşekkirim.

Bugün size bir gül yaprağı, yansın gül bahçeleri...

Bütün dudaklarda aynı rezil şikâyet:

Bu memlekette yaşanmaz!

Neden?

E.fendilerimizi tedirgin eden bu toz bulutu,

bu yağmır kokusu,

bu insan ve makina uğultusu mu?

Layrı!

Onlar Türkiye'nin insanından şikâyetçi, insanından, yani kendilerinden.

Aynaya tahammülleri yok!

Türkiye'yi yaşamaz bulanlar, Türkiye'yi yaşan(a)mazlaştıranlardır.

Cemil Meriç, 6 Haziran 1963

1954 Öncesi

"Vegudartı bir Entelektüel"

CEMİL MERİÇ

1920

Üç yaşında

1921

Dört yaşında. Ablası Nadide'yle

1927

10 yaşında. Ablası Nadide'nin ölen kızı Necdet'le.

1930

13 yaşında. Orta I. sınıfta.

"Uğurlandı bir Entelektüel"

CEMİL MERİÇ

1933

15 yaşında. Orta III. sınıfta.

1933

Reyhanlı'da sınıf arkadaşlarıyla.

"Uğradığı bir Entelektüel"

CEMİL MERİÇ

1935

II. sınıf öğrencisi.

1936

19 yaşında. Antakya Lisesi'nin girişinde.
Hocası Mesut Fani ve arkadaşlarıyla birlikte.

"Vegudarkı bir Entelektuel"

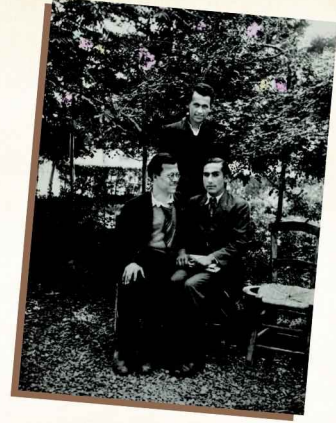
CEMİL MERİÇ

1936

Reyhaniye'de. (Cemil Meriç ortada)

1936

12. sınıfta

"Vegudanlı bir Entelektüel"

CEMİL MERİÇ

1937

Pertevniyal Lisesi 12. sınıf öğrencisi

15 Mayıs 1937

İskenderun'da. Hocası Mahmut Ali'yle. (ortada)

1938

temizlenecek

22 gün Nahiye Müdürlüğü yaptığı Aktepe'de, eşraf ile.

1938

Aktepe Nahiye Müdürü iken.

"Vehudatlı bir Entelektüel"

CEMİL MERİÇ

1940

İstanbul Üniversitesi Yabancı Diller Yüksek Okulu'nda
burslu talebe

9 Mayıs 1942

Fevziye Menteşoğlu ile evlendikten 3 ay sonra.

15 Mayıs 1944

Elazığ Lisesinde stajyer Fransızca öğretmeni.

Büyük Demokratlar LENİN

BİRİRMİZ..

Kıvraklı buki bukiye...
Uzaktan aydınlanarak...
Kıvraklı buki...
Bu ki buki...
Kıvraklı buki...

KANARYAM

Azıcıkla...
Açık bir...
Açık bir...
Açık bir...
Açık bir...

EMER

Çetin...
Akıllıca...
Akıllıca...
Akıllıca...
Akıllıca...

Yeni...
Yeni...
Yeni...
Yeni...
Yeni...

Ya...
Ya...
Ya...
Ya...
Ya...

Ya...
Ya...
Ya...
Ya...
Ya...

Ya...
Ya...
Ya...
Ya...
Ya...

188 senel...
Vladimir...
1904...
1917...
1924...
1929...
1936...
1941...
1944...
1949...
1954...
1960...
1967...
1974...
1981...
1989...
1996...
2003...
2011...
2018...
2025...

188 senel...
Vladimir...
1904...
1917...
1924...
1929...
1936...
1941...
1944...
1949...
1954...
1960...
1967...
1974...
1981...
1989...
1996...
2003...
2011...
2018...
2025...

188 senel...
Vladimir...
1904...
1917...
1924...
1929...
1936...
1941...
1944...
1949...
1954...
1960...
1967...
1974...
1981...
1989...
1996...
2003...
2011...
2018...
2025...

188 senel...
Vladimir...
1904...
1917...
1924...
1929...
1936...
1941...
1944...
1949...
1954...
1960...
1967...
1974...
1981...
1989...
1996...
2003...
2011...
2018...
2025...

188 senel...
Vladimir...
1904...
1917...
1924...
1929...
1936...
1941...
1944...
1949...
1954...
1960...
1967...
1974...
1981...
1989...
1996...
2003...
2011...
2018...
2025...

188 senel...
Vladimir...
1904...
1917...
1924...
1929...
1936...
1941...
1944...
1949...
1954...
1960...
1967...
1974...
1981...
1989...
1996...
2003...
2011...
2018...
2025...

188 senel...
Vladimir...
1904...
1917...
1924...
1929...
1936...
1941...
1944...
1949...
1954...
1960...
1967...
1974...
1981...
1989...
1996...
2003...
2011...
2018...
2025...

1946

Kucağında Mahmut Aliyle, Üsküdar Meydanı'nda.

1947

Fethi Paşa Korusu'nda, harabelerin yanında.
Fevziye Hanım'ın kucağında kızları Ümit,
Cemil Meriç'in kucağında oğulları Mahmut Ali.

"Vatandaşlı bir Entelektüel"

CEMİL MERİÇ

1947

Kızı Ümit'le

15 Temmuz 1950

Soldan sağa: Eşi Fevziye Hanım, Cemil Meriç ve Ablası Zehra Meriç
Oturanlar: Kızı Ümit, annesi Zeynep Hanım ve oğlu Mahmut Ali

"Uğurlu bir Entelektüel"

CEMİL MERİÇ

24 Mart 1954

Fethi Paşa Korusu, Nacak Sok. No: 14'de
Çiřişte sađdaki odada.

24 Mart 1954

Fethi Paşa Korusu, Nacak Sok. No: 14'deki evde

"Vatandaşlı bir Entelektüel"

CEMİL MERİÇ

1954

Yabancı Diller Yüksek Okulu ve Işık Lisesi Fransızca Öğretmeni.

1954 Sonrası

"Vegudarkı bir Entelektuel"

CEMİL MERİÇ

1960

Soldan sağa: Kamil Önal, Cemil Meriç,
Hürşit Şehsuvaroğlu, Berke Vardar.

Ocak 1963

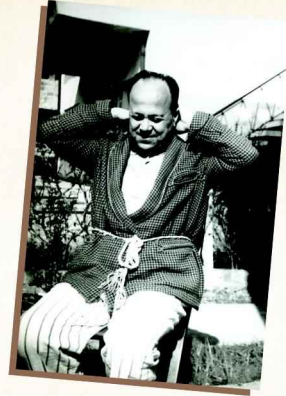
Çöztepe'deki evin karşısındaki tarlada.
(Şimdi yerinde Çöztepe 60. Yıl Parkı var.)

1963

Göztepe, Tütüncü Mehmet Efendi Caddesi 2/4 No'lu
evin bahçesinde Kızı Ümit'le
Alphonse Daudet'in "Le Petit Chose" adlı kitabını okuyorlar.

1963

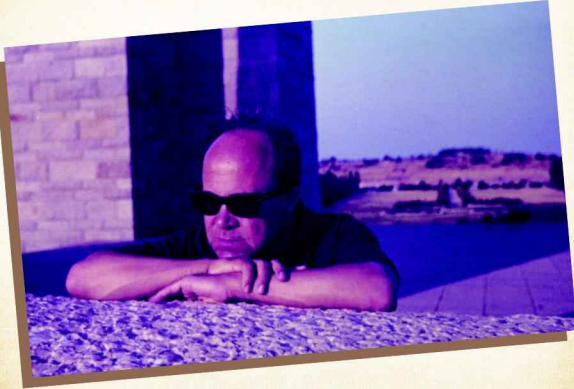

Göztepe'deki bahçe. Ümit Meriç'e
Fransızca öğrettiği günler.

"Vegudartlı bir Entelektüel"

CEMİL MERİÇ

1970

Çanakkale Şehitler Abidesi'nde.

1974

Ahmet Kabaklı'yla birlikte.
Lümit Meriç'in ve Mahmut Ali Meriç'in doktora hazırladığı günler.

"Uygurdu bir Entelektüel"

1974

Prof. Muharrem Ergin tarafından,
Türkiye Milli Kültür Vakfınca "Umrandan Uygurluğa"
adlı eserine verilen Fikir Ödülünü alırken.

CEMİL MERİÇ

"Uğurlandı bir Entelektüel"

CEMİL MERİÇ

20 Mayıs 1976

Tıp Tarihi Enstitüsü Perşembe Toplantıları. Cemil Meriç'in karşısında oturan zat, Prof. Bedii Şehsuvaroğlu.

1976

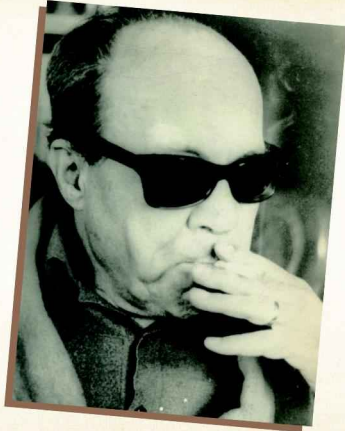

Sedat Yeriğün'le bir çalışma sırasında

"Vegudartı bir Entelektüel"

CEMİL MERİÇ

1977

Düşünürken.

1978

Kızı Ümit'le bir çalışma sırasında.

1980

Caddebostan Plajı'nda.

1982

Kayseri Sanatçılar Derneği'nin İnceleme Dalı'nda
verdiği ödülü Mehmet Çınarlı'nın elinden alırken.

"Vefatları bir Entelektüel"

CEMİL MERİÇ

15 Haziran 1987

Vefatının ertesi günü. Masadakiler soldan sağa:
Alev Alattı, Naciye Kocaharzem (Cemil Meriç'in baldızı),
Lamia Çataloğlu, Şadi Çarsancaklı, Dursun Hocaoğlu,
İzzet Tanju ve evdeki yardımcı hanım.

16 Haziran 1987

Üsküdar Yeni Camii avlusunda.

Üsküdar Yeni Camii avlusunda, musalla taşında.

SAAVEDRAYI TANIR MİSİNİZ?

Saavedra canım, hani şu meşhur Saavedral

Hayır, hayır... sinema artisti değil. Öyle olsa bilmez miydiniz?

Boşuna üzmemin kendinizi, yüzünüzün kızarmasına hiç de sebep yok. Saavedra ne bokser, ne futbolcu, ne katil. Basılı kağıt bezirganlarının Tibetli kâhin diye yutturdukları 'arsulusal' şöhretlerden olsa ihtimal, bilgisizliğinizi ayplayanlar çıkardı. Amma bu Saavedra sadece şair. Edebiyat tarihçilerinin cıfcalı lakırdılarına bakmayın siz. Brakin onlar: "Saavedra sanat ve fikir dünyasının yıldızlarındandır" diye söylenip dursunlar. Hiç öyle muşmula suratlı yıldız mı olmuştuk? Yıldız dediğin Hollywood'da olur. Hollywood'da hem bu 'yıldızları' biraz itibar olsa, onlar da -sayın Bakan yamaklarımız misali- kafamızı mesajlarla şişirmezler miydi?

Sonra kuzum, bu Saavedra'yı tanıyacaksınız da ne olacak? Boyunuz göğe mi erişecek sanki Yool Arkasından yüzlerce, binlerce, onbinlerce Saavedra daha sâkin edecek, rahatınız kaçacak, kırk yıllık dostlarımız sizinle selâmı sabahı kesecek; "Ne ukalâ herifi!" diye elinizden bucağın bucağın kaçacaklar. Artık ne poker masalarına uğrayacaksınız, ne bilet gişelerine. Maazallah günün birinde sizi Bolşevik saymaları bile kabil. Brakin efendim Saavedra'yı, işiniz ni yok Allah aşkına? Saadet cehalettedir. İşte zavallı Adem babamız önünüzde örnek. Şu nalet bilgi ağacının meyvasından ziftlenmeğe kalkmasaydı, şimdi hepimiz cennette değil miydik?

İnanın bana, mitolojinin yalancı tanrılarından hiçbiri müminlerini mükâfatlandırmakta cehalet kadar cömert davranmamıştır.

Langi peygamberin ümmeti, cehaletinki gibi milylarla ölçülebilir? Babalı kodamanlarının gergedanlaşan enselerinde onun şahane tuğrasını okumuyor musunuz? Çokluk gazetecilerimiz cehalet ordusunun şanlı şerefli birer başbuğu değil mi? Cehaletin sadakat madalyasına hak kazanmış az mı hocamız var? Ustamız, efendimiz, velinimetimiz cehalet. İhtiyar dünya, kurulduğu gündenberi onun sömürgesi. Eski çağların birbir mabeğinde birbir isimle tecelli eden o. Fravurlar onun kalesi, Nemutlar onun emiri, tacidatlar onun nöbetçileri. Münkirlenin kellelerinden kaleler, iskeletlerinden şehirler kurulan korkunç tanrı.

Sana dil uzatmak ne haddimize?

Aman, aman! Böynü altında kalsın Saavedra'nın. Bilgi Pandora'nın kutusundan daha netamelül Dünyaya bütün fenalıklar onunla girdi. İnsanlığı kana boyayan ihtilaller onun piçi. Koca Pascal, bize boşuna mı "aptallaşını" diyor? Sapıkların nanna yanmayın sakın, saadet cehalettedir.

Büyük bir profesör (hem de Avrupalı) milletlerarası ceza kongrelerinden birinde: "İnsan maymunun soysuzlaşmış, ahlaksızlaşmış bir tonudur" diye barbar bağırdı.

Hakkı yok mu? Nedir bu öğrenmek hevesi efendim? Soysuzlaşmamızın, tabii saffetimizi kaybetmemizin başka ne sebebi olabilir?

İncil, Beati Pauperis spiritul (Cennet budalaların bilgisizlerin) demiyor mu? Oturun oturduğunuz yerde.

Sezarlar devrinin Romalılarından ibret alın. Damarlarında dünyayı fetheden changirlerin kanı dolaşan o muhterem Romalıların efendilerinden iki dileği vardı: ekmek ve sirk oyunları (Panem et circences).

Yani bir lokma ekmek ile birkaç yudum kan!

Ne olgun, ne çelebi, ne tok gözlü millet! İnsan orada nazır olmalı imiş. Bir de 1832'de ayaklanan Lyonlu işçilerin yediği naneye bakın, tutmuşlar bayraklarına: "Ya çalışarak yaşamak, ya döğüşerek ölmek istiyoruz: ya ekmek, ya kurşun!" diye başlandı büyük lakırdılar döşenmişler. Döşenmişler de ne olmuş sanki? Kıbrıt suyu dökmüşler küklerine, oh olmuş. Muhakkak hepsi de Bolşevikti hıznırları.

Evet hakkınız var, sirk oyunlarından mahrumuz. Amma futbola ne buyrulur? Sirk oyunlarından nesi eksik futbolun? Hem zavallı Romalıların sinemaları da yoktu ayol. Bir yeyip, bin şükredelim halimize.

Saavedra mı? Uydurdum canımı! Çoluk çocuğum var benim. Böyle şeyleri merak etmek haddime mi düşmüş, şaka olsun diye söyledim.

**ÜSKÜDAR
BELEDİYESİ**